

EDINOST

Glasilo Slovene političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2krat na teden vsako sredo in soboto ob poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvu, via Torrence, »Nova tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrence« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Naši bratje Čehi.

Čehi so bili od nekaj jako važen činitelj v Avstriji; oni so najžilavejši in najnaprednejši avstrijski Slovani; oni so tudi od nekaj zavzemali po vsej Avstriji poleg Nemcev najvažnejša in uplivnejša uradniška mesta, in celo v času absolutizma so oni imeli zbog mnoge svoje visoke aristokracije pri dvoru veliko veljavo, ter so se mogli v senci te veljave narodno razvijati veliko poprej, nego drugi avstrijski Slovani. Čehi, o katerih se je prva desetletja tega veka le še kakor o interesantnem narodu pisalo, vstali so kar naglo od smrti, in so uže pod strogim absolutizmom začeli prav krepko orati narodno polje ter množiti svojo literaturo. Ko je Avstrija v letu 1860. postala ustavna država, našli smo Čeha pripravljene na skrajni boj za svoje narodne pravice in navdušene za državnoopravno stališče česke krone. Stvar je bila naravna, ker Čehi imajo svojo zgodovino prepolno slavnih činov, katere so občudovali in morajo še občudovati vsi kulturni narodi. Ko so torej Čehi stopili v deželni in državni zbor, stavili so terjatve, katere so merile na to, da se v Avstriji uvede federalizem, kajti terjali so popolno avtonomijo za česko kraljestvo, ki bi sestalo iz Češkega, Moravskega in Šlezije.

Germanizatorsko započetje ustavovercev in Schmerlingovega ministerstva je Čeha uže v prvi dobi državnega zbora tiralo v pasivno opozicijo, v kateri so ostali do leta 1879. ko je nastopilo Taaffejevo ministerstvo. Pasivna politika je bila Čehom samim škodljiva, ker ustavoverci so mej tem časom brezobzirno gospodarili in so se prav malo brigali za to, je li stoji

na stališču prava, ali parlamentarnega absolutizma, kakor bi se po vsej pravici imelo imenovati postopanje ustavovercev. Skoraj še bolj nego Čehom je škodovala pasivna politika Čehov drugim Slovanom, kateri so bili tako potisnjeni v neznatno manjšino; škodovalo pa jim je še bolj čudno postopanje Poljakov, katere so znali ustavoverci mnogo let voditi za nos. Pasivna politika bi bila le potem v resnici izdatna, ako bi se je bili prijelji vsi avstrijski Slovani, toda le enkrat se je posrečilo vzajemno postopanje Slovanov, ko so namreč vsi skupaj zapustili državni zbor. Ali kaj je to pomagalo, ko je koristolovje mnogih slovanskih poslancev, in seperatna politika Poljakov vsak uspeh izstopa k malu pokvarila. Slovanski poslanci so se precej nazaj vrnoli v naročje drž. zbora, češ da bi drugače preveč trpele materialne koristi dotičnih dežel. Pri ysem tem pa je imela pasivna politika Čehov le vendar nek učinek na najviše kroge, kar se je videlo uže iz tega, da so se tudi ustavoverna ministerstva večkrat pogajala s Čehi, da bi zopet stopili v državni zbor. Ta presija najviših krogov je tudi gotovo dosti uzrok, da se je iskalo in končno našlo ministerstvo, katero se je kroni zavezalo, da privede Čeha zopet v državni zbor, kar se je tudi posrečilo Taaffejevemu ministerstvu po dogovorih z voditelji českega naroda. Kakor pa vse kaže, je stalo v pogojih, da Čehi le polagoma dosežejo svoje pravice, in to le najnujnejše, ker je gotovo, da so se morali začasno odpovedati uže omenjenemu državno-pravnemu stališču, pridržavaje si s posebnim pravnim ugovorom vse pravice česke krone. Ob enem pa je moralo biti tudi dogovor-

jeno, da popolnoma pripoznajo dualizem in da stopijo v prijateljske razmere z Madjari. In v resnici vidimo zdaj, da vlada Čeha podpira, kolikor je to mogoče pri obstoječih razmerah, a Čehi so se tako približali Madjarom, da denes njihovi najuplivnejši organi podpirajo Tiszovo ministerstvo. Ta prikazen, ki gotovo jako iznenaduje vse druge Slovane, se kaže nam kakor izvor oportunitete, katera Čehom vsiljuje bojazen, da se Madjari, ako bi jim Čehi kaj nasprotovali, ne sprijaznijo z Velikonemci ter jim z svojim gotovo zdatnim uplivom ne pomagajo zopet na krmilo. Politika Čehov se torej razodeva v strogem računu z obstoječimi razmerami, in ako vzamemo v poštev neuspehe Čehov v poprejšnji dobi, skoraj se ne moremo čuditi njihovej sedanjaj previdnosti.

V poštev nam je jemati tudi zagrizlost voditeljev nemških prebivalcev na Českem, kateri v svoji trmi nočejo znati za nobeno pravo ter v zadnjem času celo zahtevajo, da bi se nemški del Česke popolnoma ločil od českega ter da bi se starodavno kraljestvo razdelilo v dva administrativna dela. Nemci namreč, navajeni na zatiranje drugih narodov, ne morejo prenašati nobene druge večine, in ker tega ne morejo kar naravnost doseči, zmislili so si, da po znanem zagrizlec dr. Herbstu v dežel. zboru stavijo predlog, naj se Česka po okrajih tako razdeli in vredi eni, da bode v vsakem okraju kolikor mogoče le eden narod, česki ali nemški. — Ali v tem predlogu, kakor tudi je na videz spravedljiv, mala so vratca, skoz katera bi se pritepla nemška hegemonija in bi postal vsaj na Českem nemški jezik državni jezik, ker rečeno je v predlogu na dalje, da v čeških okrajih

naseljeni Nemci imajo pravico zahtevati, da uradnije ž njimi poslujejo po nemški, mej tem ko za Čeha, naseljene v nemških okrajih ne bi veljala enaka pravica. — Vidi se iz tega, kam meri Herbstov predlog, katerega večina dežel. zborščeskega po nikakem ne more sprejeti, kolikor je tudi spravedljiva in želi sporazumenja z Nemci.

Česka večina dežel. zbora pa je predložila deželnemu zboru volilno reformo. Po tej reformi bi se nefidekomisarno veliko posestvo, ki je dosedaj volilo skupno 54 poslancev in sicer tako, da je vsak volilec zapisal vseh 54 kandidatov na svoj volilni list, razdelilo na 5 volilnih okrajev, kar ima zabraniti očitno krivico, da ena cela velika stranka českega velikega posestva niti zastopana ne bode. — Nadalje se hoče po tej volilnej reformi odpraviti druga krivica, da se v skupini mest nekaterim mestom z manj prebivalci odvzame, drugim večim mestom pa doda število dežel. poslancev — vse po razmerju prebivalcev in davkoplačevalcev. Tudi bi se po novem načrtu skrhilo število poslancev trgovskih zbornic od 15 na 7. — Konečno se predlog ozira tudi na kmetijsko posestvo in primerno pomnožuje število poslancev kmetijskih občin, pa tudi takozvanim petakarjem podeljuje volilno pravico. Vse to so čisto pravične stvari in Nemci niti niso proti spremembi v velikem posestvu; ali proti drugim spremembam kriče na vse kripje, čes da je ta reforma česko nasilje in da jih hočejo Čehi za večne čase potisniti v neznatno manjšino.

Gotovo je torej, da Čehi v tem zasedanju še ne začne večine $\frac{2}{3}$ za ta predlog, zastoj bode še za zdaj vse prizadevanje Čehov; toda poznana

PODLISTEK.

Italijanska Slavija.

(Dalje.)

Pisatelj pa entuzijazem beneških Slovencev za italijansko kraljestvo očividno pretira. — Leta 1871. je imel pisatelj teh vrst priliko večkrat občevati z nekim jako uplivnim beneškim Slovincem, ki je tudi kdaj kaj pisal za slovenske liste, posebno za »Sočo«. — Ta je pravil, da je bila o času takozvanega plebiscita vsa beneško-slovenska dežela polna plačanih agitatorjev, ki so ljudem v roke potiskali lističe z besedo »Si«. To občno glasovanje se je posebno mej Slovenci gojilo z največo pozornostjo, agentje so celo pretili in stršili, s kratka, ono glasovanje za »Noi vogliamo l'Italia una itd.« vršilo se je mej Slovenci vedel prisiljeno, — kakor je sploh prav malo držati na take po Napoleonu III. iznajdene »plebiscite«, kajti vsak zna, da bi bila Italija vsejedno priklenola na svoj voz beneške Slovence, ako bi bili oni tudi glasovali: »Noi. Ali znano je, da so leta 1866, ko se je sklepal mir, beneški Slovenci poslali skrivaj neko deputacijo do zmagačca pri Custozzi ter ga prosili, naj bi on dosegel, da beneški Slovenci ostanejo še združeni z Avstrijo; — in res se je nadvojvoda Albreht tudi prav gorko potezal za te naše brate, da

ne bi se odtrgali od Avstrije. Pa zaman je bilo vse to, ker Italija je terjala stare beneške meje, Francija in Nemška pa ste jo v tem podpirali. — Vidi se torej, da vsi beneški Slovenci niso bili tako entuzijastični za Italijo, kakor to popisuje odvetnik Podreka. — Bili pa so res nekateri mej njimi, kateri so delali na vse kripje za novo kraljestvo, in to posebno ona inteligencija, ki se je šolala bodisi v Vidnu, bodisi v drugih mestih italijanskih. — Ali k malu, uže po par letih se je odladil tudi ta entuzijazem, ker Italija je začela polagoma na to delati, da šole popolnoma poitalijanči in vplivati je počela tudi na duhovščino v tem zmislu. Pritožbe in zdihtljaji v tem zmislu so se večkrat čitale v »Soči« od leta 1871. in tudi neka pesem, katere še kesneje omenimo, izraževala je na prav drastičen način tugo in obup beneških Slovencev. Na tabor v Biljani v Brdih leta 1869. je došlo tudi nekoliko beneških Slovencev, in ti so s posebnim navdušenjem glasovali za zedinjeno Slovenijo, ter javno izraževali svoje obžalovanje, da so ločeni od drugih svojih bratov.

Gotovo bi se bilo tem ljudem slabo godilo, da je to znala takrat italijanska policija; ali slovanski listi niso uprav iz obzira do nesrečnih bratov delali nobene hrupa iz tega sicer jako pomenljivega dogodka. Da se je denes, ko to pišem, entuzijazem za Italijo mej beneškimi Slovenci še bolj polegel, to se umeje in tudi dobro ve, saj teh Slovencev vedno lepo

število zabuja mej nas na Primorsko in imamo torej večkrat priliko slišati njih pritožbe, kako se ondó v šoli in cerkvi vedno bolj omejeva pravica slovenskega jezika, o uradih niti govora ni, ker tamošnji ital. uradniki so največ neprijatelji vsega, kar diši po slovenskem, mej njimi ne nahaja slovenski jezik niti najmanjše tolerance. — Iz tega je razvidno, da je res treba čitati Podrekovo knjigo »cum grano salis«.

Pisatelj potem preide na jezik. Pod oglejskimi patrijarhi in pod beneško republiko so beneški Slovenci uživali toliko svoboščino, da so se mogli razvijati po svoje, torej so tudi lahko ohranili svoj jezik. Pisatelj se tu spominja pred vsem znamenitega ruskega jezikoslovca, profesorja Baudoin de Courtenay-a, katerega ima čest poznati in z njim še občevati pisec teh vrst, in kateri je zdaj profesor na univerzi v Kazanu. — Ta gospod je sploh prav dobro poznan skoraj po vsem Primorskem, ker je nad eno leto stanoval v Gorici in obhodil skoraj vse kraje Primorskega; znan je tudi čitateljem nekdanje »Soče«, ker je ta profesor v njo pisal zanimive in duhovite svoje »Opazke« o našem narodu. Znano je, da je bil ta profesor tudi nekoliko časa mej beneškimi Slovenci in mej Rezijani, ter da je izdal kesneje gramatiko rezijanskega jezika ter v obširnem delu za cesarsko rusko akademijo znanosti popisal kesneje tudi običaje našega naroda in posebnosti našega jezika. — Ta učeni profesor je večkrat

zagotavljal, da se slovenski jezik, kakor ga govore beneški Slovenci, najbolj približuje staroslovensčini in da bi se ta jezik, ako bi ga govorilo par milijonov ljudi, imel imenovati mater vseh slovanskih jezikov. Zato je jako naravno, da je bil ta jezik uže v starih časih dobro razvit, lepo doneč in čislán, zaradi česar tudi Pavel dijakon v svoji zgodovini pripoveduje, da ga je govoril vojvoda longobardski Rodolald in zgodovinar Nicoletti zagotavlja, da se je v vaseh omenjenega vojvode veliko več in rajše govorilo slovensko, nego furlansko, ki je bilo tistikrat jako neollikano in neprijetno doneče. Pisatelj pa morda ni znano, da je tudi zanesljivi zgodopisec Ankershofen v svoji zgodovini Koroškega objavil, da so se furlanski vojvodje pri posebno slovesnih prilikah in dvornih slavnostih posluževali slovenskega jezika. Beneški Slovenci pa so od nekaj svoj jezik tako cenili in se ga tako trdno držali, da se je še zdaj ohranila ljudska tradicija, da se je s. Paulin, patrijarh oglejski, videč, da se k ljubuh darov in najgorkejšemu prigovarjanju latinskih pridigarjev oni Slovani nočejo podati v naročaj katoliške cerkve, odločil poslati mej nje slovanske duhovne, a kakor hitro so ti Slovani čuli sv. evangelije v jeziku Sv. Cirila in Metoda, vsi so se v kratkem času oklenoli kristijanstva, in kakor se je l. 863 na Moravskem po slovanskih apostolin uvedla slovanska liturgija, katera je še dandenes običajna v nekaterih farah Istre in Dalmacije, skoraj

je vstrajnost in previdnost Čehov, in kar ne morejo doseči še danes, gotovo dosežejo čez nekoliko let, ker gotovo ne odjenjajo, dokler ne odstranijo v nebo vpijoče krivice Schmerlingovega volilnega reda. V českem dež. zboru predlagana volilna reforma pa nas spominja na potrebo take reforme tudi za Primorske dežele, posebno na pomnoženje števila poslancev v kmet-skih občinah in na skrčenje števila poslancev v trg. zbornicah in v mestih in trgih. To naj bode le mimogrede rečeno.

Česki voditelji so danes postali zopet jako uplivni v Avstriji in vidi se, da si ta upliv vedno bolj utrjuje po zvezah, katere so sklopili in katere si oni znajo modro izkoristiti, kolikor je to mogoče v današnjih razmerah. Čehi se skoraj gotovo zopet pospo na jako visok stopen, to tudi veseli vsacega Slovana, ki čuti res slovansko. Toda želeli je, da Čehi ne pozabijo, da tudi drugi Slovani, posebno pa oni na jugu silno potrebujejo podpore. Brezobzirnost in egoizem je navadno znak politike, ali Čehi, ako se hočejo utrditi, ne smejo pozabiti, da tudi oni ne bodo trdno stali, ako se ne utrdijo tudi drugi avstrijski Slovani ne le na severu, temuč tudi na jugu.

Politični pregled.

Notranje dežele.

O shodu treh cesarjev pišejo ruski časnik, da je bil glavni namen tega shoda, da se utrde prijateljske razmere med Rusijo in Avstrijo, kakor tudi med Rusijo in Nemčijo. Med poslednjima so bile le različne mišljive zasebne značaja, med tem ko bi med Rusijo in Avstrijo iz dejanskih razmer lahko bili vsiljeni prepri. Shod je bil važnejši za ohranitev notranjega, nego evropskega miru.

V kranjskem deželnem zboru je 1. t. m. interpeliral poslanec Obreza deželnega načelnika glede odpravljanja slovenskega učnega jezika na ljudskih šolah v Ljubljani. Deželni načelnik je zagotovil, da na interpelacijo k malu odgovori.

V štajerskem deželnem zboru je dr. Dominkuš naglašal krivice, ki se v narodnem obziru godé štajerskim Slovincem, ter priporočal spoštovanje vzajemnih pravic obeh narodnosti. C. kr. namestnik pa mu je odgovoril, da vladni organi vselej nepristransko postopajo, kakor je to njihova dolžnost, njih načelo je: vsem jednake pravice. Da bi pač to vse res bilo!

V češkem deželnem zboru je 2. t. m. utrjeval deželni odbor predlogo zastran

gotovo je, da se je tudi med beneškimi Slovenci rabila slovenska liturgija, katere čestitljivi ostanki so se tam ohranili še do danes.

Tako na priliko rabi tam duhovnik še zdaj slovenski jezik pri prašanjih pred Sv. krstom, in potem moli očenáš in vero po slovensko. — Prav tako govori duhoven pred obhajanjem po slovensko besede: »Gospod! jaz nisem vreden« in pri maši bere duhovnik dnevno evangelije v slovenskem jeziku, kakor da bi to bil nek spomin, da se je tem ljudem prvo evangelije oznanjevalo v tem jeziku po slovenskih misijonarjih. — Pridiga se še vedno po slovensko in prav tako sliši v odtonih cerkvah pobožno petje med mašo v tem jeziku. Duhovni v onih krajih so vsi Slovenci in katekizem se uči tudi v tem jeziku (pa v šolah ne?) in uže zlizani napisi na starih cerkvah Sv. Kvirina, sv. Silvestra in cerkve v Brštju se vidijo, kakor bi bili vdolbeni v cirilici. Ali tudi zunaj cerkve slovenske matere uže z mlekem vcepjavajo otrokom slovenski jezik, kateri se med beneškimi Slovenci še vedno govori, kakor pravi pisatelj v šolah, in srejske pisarni, v uradih, v trgovini in je še ostal blizu tak, kakor se je govoril še pod Longobardi.

Ali tudi tukaj je pisatelj preveč rekel. Pri uradih se Slovenci pač med seboj morda prepriajo po slovenski, ali uradniki v najredkejših slučajih razumejo za silo slovensko; prav tako je v šoli, kjer se z največjo silo italijanči, in pisatelj je pač mislil

predrugeče volilnega reda. Predloga se je izročila odseku 15 poslancev. Levica je glasovala zoper predlogo. Dr. Herbst je utemeljeval predlog gledé razširjenja volilne pravice na petakarje. Zeithammer se je izrekel zoper to, da bi se ta predloga izročila posebnemu odseku in izročila se je po njegovem nasvetu odseku za volilno predrugečo, levica pa ni za to glasovala.

Hrvatski sabor se je 30. septembra odprl. Kraljevi dopis kaže na nagodbo z Ogersko kakor temeljni zakon, ki daje deželnemu zboru obširno polje za koristno delovanje, zahteva, naj se izvolijo poslanci v ogerski državni zbor ter izreka trdno upanje, da bo deželni zbor postopal tako, kakor je dolžen spoštovanju potrjenih zakonov. Narodnih poslancev klub je izvolil Vukotinoviča za deželnega glavarja; ban je bil sprejet z navdušenimi živiklicami, ter je izrekel, da bo to stranko vselej v vseh rečeh, ki zadevajo blagost dežele, krepko podpiral.

Ogerska gosposka zbornica je 1. t. m. naročila svojemu načelniku, naj čestita cesarju k njegovemu godu v imenu zbornice.

Na Ogerskem se moralna spridenost grozno širi. V Nyiregyhazi si je 25. septembra sedem deklet zaudalo, in sicer nekatere, ker so site živjenja, druge pa zaradi nesrečne ljubezni.

Vnanje dežele.

Papež skliče konsistorij na zadnje dni tega meseca, ako bo to dopuščalo zdravstveno stanje. Včeraj je sprejel nemškega poslanca Schlözerja v avdijenco.

Na Francoskem se zadnje dni ponavljajo napadi z dinamitom, ki delajo veliko škode in vznemirjajo ljudstvo.

S francosko-kitajskega bojišča se poroča, da ni res, da bi se Francoska pogajala s Kitajci in da bi se bila sklenola med francosko in nemško vlado kaka pogodba. — Apostolski vikar v deželi Jinan je bil umorjen in zaukazalo se je grozovito proganje kristijanov.

Iz Egipta se poroča, da Northbrook do konca tega meseca izvrši svoja dela ter se potem na Angleško vrne.

Iz Sudana se poroča, da je dongolski mudir vse polične vjetnike osvobodil.

Deželni zbor kranjski.

Dne 1. t. m. je bila šesta seja. Po preditanji in odobrenji zapisnika zadnje seje povabi deželni načelnik poslance k službi božje, v imendan Nj. veličanstva cesarja. Vsi poslanci vstanejo in g. deželni glavar grof Thurn naprosi gospoda deželnega predsednika, da izvoli položiti pred Najvišji prestol voščila deželnega zbora kranjskega. Potem pa govori g. dež. glavar grof Thurn:

»Gospoda moja! Pretožno vest imam danes slavnemu zboru naznaniti. Nagla smrt je včeraj zvečer našemu blagemu tovarišu vitezu Josipu Schneidlu ne veke oči zaprla. V zadnji deželnozbornski seji

le na pogovore ljudstva in otrok med seboj, a ne v dotiki z uradniki, učitelji itd. Res je le, da se ljudje med seboj pogovarjajo po domače, a na zunaj vedno bolj prevladuje tudi pri njih laščina. Ali pisatelj trdi nadalje, da se sploh ta jezik med Slovenci na Beneškem ne da zatreči, ker Slovenščina se v onih krajih popolnoma prilaga naravnemu položju stvari in ljudi, tako sicer, da bi se mogle spremeniti prve in drugi, ako bi se hotela slovenščina popolnoma izriniti. V dokaz temu navaja imena bruhov, zemljišč, vasi: Vrh Matjurja se zove »pri Babi«, njive in vrtniki se zovejo »obče«: »na Bregu« »Varh«, pod čelom, na »Starmicku«, »za Krajem«, »za Hostjo«, »na Sanožetih«, »Velika njiva«, »pod Hišo«, »v Dolini« itd. itd. — Vasi se zovejo: Varinas, Klenje, (Clenatle in je misli pisatelj jako zmotno) Saršento (izvaja pisatelj iz sršenov), Kosta (kost ta quest osso) Tarpec, (trpeči — il soff-rente), Cicigulis (Čeče guliš — batti le ragazze), Cpletischis (Tje plešišča!) — Hoteli smo omeniti tukaj, da gosp. pisatelj ta in še nekatera imena jako čudno in pretirano izjavja; ali druga zopet prav dobro, kakor Log. Kozica, Plava, Dolnja itd. Posebno zanimiva bodo čitatelje med beneškimi Slovenci najbolj razširjena družbinska imena, kakor so: Golež, Velikac, Varujah, Blešič, Hromac (pišejo Cromaz) Kosmačini, Kumar, Debenjak, Hoščak, Blazič, Kocjančič, Jurčič, Mučič (piše se Mucigh) Vekač, Garjup, Grimac, Medvešek, Smrekar, Vidič, Hudčič, Kovačič, Hvala, Rakar, Čuk,

še sodelujoč, danes ni več med živimi, danes ni več med nami! Po božji volji se je preselil iz te doline solz in težav v boljše, večno življenje.

Vestno opravljajoč poslansko službo, boreč se za gmoiti in duševni razvoj dežele, vedno je gorko čutil za cesarstvo, narod in domovino.

Prosim slavni zbor, da me pooblasti da izrečem zapuščeno žalujočo soprog pokojnikovej globoko sožalje visokega deželnega zastopstva.

V znamenje spoštovanja pokojnika, v znamenje našega sožalja prosim, da gospodje poslanci vstanejo (Zgodí se).

Došle petičije se izročé raznim odsekom, potem pa se prebere dopis deželne vlade, v katerem se naznanja, da je kupčijsko ministerstvo vsled sklepa deželnega zbora kranjskega z dne 20. oktobra 1883. južnej železnici priporočilo, naj prašanje o znižanju voznih tarifov za deželo kranjsko dobro pretrese in se kolikor mogoče ozira na izražene želje, potem pa o tem poroči visokemu ministerstvu. Ko ta poporočila vladi dojdejo, naznani jih ministerstvo vladi kranjske. Ta dopis se po nasvetu dr. Poklukarja v pretres izroči upravnemu odseku, ki razpravlja samostalni predlog vit. Schneida, ki zadeva prav to reč.

Na to se prečita interpelacija do deželne vlade, katero so podpisali poslanci Obreza, Mohar, Robič, Pfeifer, Klun, Papež, Kersnik. V interpelaciji se omenja, da sta dva v Ljubljani izhajajoča dnevnika objavila, da je c. kr. deželni šolski svet vsem ljubljanskim šolskim ravateljstvom poslal ukaz z dne 12. julija 1884. v katerem omenja, da se je po sklepu ljubljanskega mestnega zastopa uvedla slovenščina kot učni jezik v ljudske šole ljubljanskega mesta; da pa ta sklep v prihodnjem šolskem letu nema več veljave in da se ima ljubljansko šolsko učiteljstvo ravnati po določbah z dne 29. oktobra 1878, št. 2067, zatorej stavijo interpelantje do visoke c. kr. deželne vlade ta le prašanja:

1. Je li res, da se je sklep ljubljanskega mestnega zastopa, vsled katerega se je slovenščina v ljubljanske ljudske šole kot učni jezik vpeljala, z ukazom c. kr. deželnega šolskega sveta ustavil?

2. Ali je res, da se slovenščina kot učni jezik iz ljudskih šol ljubljanskih spodrine in na nje mesto nemščina stopi?

3. Kako more slavna vlada z ozirom na določbe temeljnih državnih zakonov to opravičiti?

Gosp. deželni predsednik pravi, da na to interpelacijo odgovori v jednej prihodnji seji.

Na to poprime besedo poslanec Kersnik ter pravi:

»Slavni deželni zbor je v zadnji seji svojega vplanskega zasedanja sklenol o posvetovanji zaradi pogodbe, po prejšnjem deželnem zboru s posestniki lož v deželnem gledišči sklenene, naslednji predlog finančnega odseka, katerega zastopati v onem vprašanji bila je moja častna naloga. Sklep se je glasil:»

»Glede na to, da pravna razmera posestnikov lož v deželnem gledišči do gledališkega poslopja, oziroma gledališkega zaklada, niakor ni jasna, glede na to, da tudi hipotekarna terjatev kranjskih stanov, vključena na gledališkem poslopi, v svojem pravnem obstanku more vplivati na to razmero; — glede na to, da finančnemu odseku v tem primeru kratkem času ni bilo moč priskrbiti si potrebnih obširnih razjasnil; glede na to, da dotična pogodba, sklenena s posestniki lož, utegne prekoračiti meje tem posestnikom pristojnih

Spehonja, Kramar, Volerič itd., samo da se ta imena navadno uže pišejo po italijanskim pravopisu, kakor na priliko: Cudicio za Hudčič, Covacigh. Quala. Rudari (za Rutar) Smrekar, Gognach (za Hoščak) Specogna, Vogrig (za Vogrič), Ciuk (za Čuk) itd. Imena, katere se nahajajo največ med beneškimi Slovenci, nabajajo se tudi največ v soški dolini in v Brdih, kakor sploh Brič prav tako govore in naglašajo, kakor beneški Slovenci; da pa beneški Slovenci skoraj uže vsi tako pokvarjeno pišejo svoja imena, to je najlepši dokaz, da italijanska vlada in nje organi celo uplivajo, da bi se slovenski jezik v onih krajih šeasoma popolnoma zatrl, kar pa pri vseh nesrečnih razmerah ne pojde tako lahko, ker uže sama narava, kakor dobro pravi pisatelj, tega ne dopušča, ker na vse zadnje matere bodo le vedno ta jezik širile ob domaćih ognjiščih. Naposled omenja pisatelj še Slovanov na jugu Italije, ki še danesne govore svoj jezik, popolnoma sličen jeziku beneških Slovencev, kar se more najboljše opaziti na prevodu ene in iste Boccacciove novelice po č. gg. Patru Podreku in Jožefu Manzini-u v jezik beneških Slovencev po prof. Rubertis-u pa v jezik, kateri govore v Molise v južnej Italiji. — Čuditi se je, da se je zapuščena oaza od Slovanstva daleč ločena, ohranila slovanska do danes. To upravičeno mogoče podučiti nekatere renegate, da poitalijančevanje ne pojde tako lahko, kakor mislijo. (Dalje prih.)

pravic, — in glede na to, da v slučajih »ko bi se pokazalo valed te pogodbe obteženje deželnega pramoženja, — deželni zbor sam ni kompetenten, dotično pogodbo samo na znanje vzeti. — in konečno glede na to, da ona na letošnjo oddajo gledališča še ne vpliva: — naroča se deželnemu odboru, da preskribi potrebni, vse te pravne razmere razjasnuječi material, ter da poroči o vspehih tega poizvedanja v prihodnjem zasedanju, da omogoči deželnemu zboru poročilo o sklepu te pogodbe na znanje vzeti, ali pa mu v §. 20. deželnega reda zaukazano pot nastopiti. Deželni zbor pa se zavaruje, da bi slučaj oddaje gledališča na podlagi te pogodbe pred konečnim ukrepom deželnega zbora prejudicialno temu prašanju.

Govornik omenja, da je pazno prečital poročilo o letošnjem delovanju deželnega odbora, a o izpeljavi tega sklepa ni našel nobene trhe, torej stavi do g. dež. glavarja prašanje:

»Ali je storil deželni odbor kak korak v zmislu tega navedenega sklepa, ali ne — in če ne — kdaj misli to izvršiti?»

Gosp. deželni glavar grof Thurn pravi, da na ta prašanja odgovori v prihodnji seji. (Dalje prih.)

DOPISI.

Iz Sežane 2. oktobra. V nedeljo 28. m. m. je poslal blagorodni gospod Stefan Temistoklej Paximadi, milijonar v Trstu, poleti bivajoč v svoji lepi vili v Sežani, vsled smrti svojega edinega sina, županiji Sežanskej precejšno svoto denarja za uboge. Županija, katere se je uže primerno zahvalila počasopisih, razdeli dar med uboge dne 9. t. m., o j da bi doletela mravica tudi na uboge šolske otročiče. Bog daj ovakih dobrotnikov mnogo!

Zadnja številka »Edinosti« je naznanila uže velikanski požar, ki je bil 29.—30. m. m. pri Guličevih v Sežani. Naj bode dovoljeno nekoliko popisati.

Luna je sijala v lepi noči, burja ostro brila, tako da je bilo še prilično mrzlo. Ljudje trudni, šli so k pokoji, ter mirno uživali svoj počitek. Kar naglo se zasliši po cesti rožljanje, hitro vozarjenje, hitro poganjanje konj. Vsak pri cesti bivajoči človek, kateri je to slišal ob tej nenavadnej uri, mislil si je kaj izvanrednega. In res zasliši se naglo za tem zamolklo zvonjenje in kričanje: Ogenj, ogenj! Pri Guličevih štala gori!

Sosedje, ko bi trenoli, bili so na nogah da se je red vzdrževal, skrbela sta občinska stražnika in jako marljivo in vse hvale vredna c. kr. finančna straža, katere je bila ena izmed prvih na pogorišču. Čez nekaj časa je prisla tudi c. kr. žandarmerija.

Domačini so hvale vredni, ker so bili tako pripravi pomagati svojemu onesrečenemu sosedu. Sponesli so se posebno dimnikar Vinko Kariž in njegov pomagáč, kakor tudi še nekaj družin. Med ženskimi pa je vse hvale i česti vredna služkinja pri dr. Zenkoviču, Marjeta Srebotnjak, iz Oreška doma, katere je delala na vse pretege. Donesla je uprav v malem časi do 200 škafov vode, prav tako je hitela Tereza Rendelj Malalanova iz Sežane.

Med gospodo, katere je pri požaru za očetno sosedov skrbela, videlo se je, kako je markateri gospod zgrabil za škaf ali za mačka ali se mučil pri brizgalnici. To naj bode v vzgled onim, ki so le od daleč gledali.

Zgorelo je pri tolikem vetru vse; škode je okolo 4000 for. Zavarovana je bila pri banki »Generali«, komisija dotične banke je bila uže na ogledu. Hvale vredna je tudi banka »Riunione Adriaticae«, katero je okolo požara bivajoče sosede, kateri so bili pri njej zavarovani, odkodovala. Kaj ne bi gospod zastopnik banke lahko naprosil, ker je mnogo v Sežani zavarovanih, da bi ista podarila veliko toli potrebno brizgalnico?

Zavarujte se, kedor ni še zavarovan, ker to je velika dobrota. Bog nas varuj ognja in sv. Florijan. Opazovalec.

Dekani dne 1. oktobra 1884. Po slavnostnem otvorjenju naše čitalnice smo sedaj kakor prerojeni. Vsak izmed nas bolj živo čuti, ter je v narodnem duhu tembolj unet. Tudi drugi, koji še niso poznali poprej pravega namena in potrebe čitalnice, sedaj so v društvo radi pristopili. Tako je prav! Nadejamo se, da bode v kratkem skoraj vsak hišni gospodar ud temu prepotrebemu društvu.

Prva naša veselica se nam je tako dobro sponesla, da sedaj težko pričakujemo druge. Ako Bog da, 11. januarja 1885. se hočemo zopet nekoliko razveseliti. Sedaj se hočemo vestneje pripravljati in naše obiskovalce temveč razveseliti. V prihodnje tudi upamo, da nas počaste rodoljubi iz Trsta in okolice v obilnem številu. Tudi tržaški čvrti »Sokola« nas obišče, ako mu bo le možno. Le škoda, da nas ni mogel prikrat razveseliti, kajti potem bi bila veselica toliko veličastnejša; ali ovire so temu zakrivila, da nam ni bilo možno razposlati vabil o pravem času.

V dopisu iz »Dekani« so bili igralci pohvaljeni, kako dobro i točno so izvršili svojo ulogo, ali nekaj posebnega moram še omeniti, kar gotovo vsakega rodoljuba razveseli, da je bila namreč izvrstna igralka gospica Ivana Čehovin, za to jako neta ter zvesta Slovenka. iz Kopra. Prav je, da je gospica prišla za ta čas mej nas vesele, zveste Avstrijce iz žalostnega, obžalovalnega Kopra.

V naši vasi in drugod imamo tudi take rodoljube, kateri omogočujejo napredek in razvitek naše čitalnice z mnogimi dobrovoljnimi darovi. Tako so blagovolili čitalnici darovati: g. Ivan Grison, nadžupan tukaj, krasno cesarjevo in cesarično podobo; gosp. Ant. Križanec, deželni poslanec in g. J. S. na R. svoto denarja; gosp. Ivan Piciga naš podpredsednik kaj ukusno izdelano desko z napisom »Čitalnica«, v narodnih barvah. Gospodom darovalcem izrekamo pri tej priložnosti najpriskrdnejšo zahvalo. Na tak način se nadejamo, da se naša čitalnica v kratkem močno razcvete!

Z Notranjskega, 30. sept. (Voda Reka). — Dne 19. 20. in 22. t. m. je bila zopet v Bistrici obravnava zastraen odpe-ljave vode Bistrice in Reke v Trst. K tem obravnavam je bilo od c. kr. okr. glav. razun županov in občinskih svetovalec povabljenih še več družih — opazili smo da mnogo takih — kateri so zaradi svoje radodarnosti napram Tržačanom tržaške vodne komisiji in mlinarjem posebno povšeči. Ljudstva se je bilo pri vseh obravnavah prav mnogo zbralo, in to je energično ugovarjalo zoper namerjavano podjetje tržaškega mesta. Nič nisi opazili prav prijaznih obrazov, in temne poteze na tistih niso nič kaj posebnega upanja Tržačanom obetale. Največja čast v tej zadevi gre pa g. županu iz občine Materija na Primorskem. On je tržaški gospodi pravil res grenke resnice, in upamo, da bodo nam na korist o svojem času sad rodile. Čudno se nam pa vsakako zdi, da županstva ne dobé ugovorov ali odgovorov tržaških pooblaščenecv, ter tem načinom ne vedo potem svojih ugovorov stvarno uravnati. Mi smo menjenja, in to naše menenje je gotovo opravičeno, da kder se dva pravdata, da morata drug za drugega ugovor vedeti, sicer je naduljevanje pravde nemogoče. V smislu pravice in občnega blagostanja opozarjamo v tej zadevi gg. župane, naj storé še ob pravem času do pristojne oblasti potrebne korake.

Večkrat je pa uže bilo poudarjano, da iz teh manevrov ne bode nikoli ozbiljne vojne, kar mi še vedne upamo. V tej našej misli so nas potrdili pri zgoraj imenovanih obravnavah tržaški gospodje sami. Na prašanje, koliko bi dali tej ali drugej občini za odškodovanje, niso hoteli niti krajara zagotoviti in kakor se vidi, radi bi še celo mlinarje od odškodnine odrinoli. Pri priliki še kaj več o tem.

Domače in razne vesti.

† Josip vit. Schneid Treuenfeld je v torek zvečer naglo umrl. Še včer je bil zdrav in vesel; bil je v klubovejši, potem je šel večerjat, in ko se je okoli sedmih zvečer po večerji vračal domu, udrla se mu je kri iz pljuč, da je uže o polu osmih izdahnol svojo plemenito dušo.

Vitez Schneid je po rodu Dunajčan (porojen 30. decembra 1839.), torej Nemeec. Bil je poprej kabinetni tajnik Nj. Veličanstva in v visokih krogih jako uplivna oseba. Odpovedal se je visokej službi in se mej Slovence naselil, za katerih pravice se je tako goreče potezal, da ga po zaslugah in ljubeznih, ki jo je gojil za naš narod, smemo imeti za svojega rojaka. Ko ga je l. 1879. Ljubljana izvolila v deželni zbor kranjski, pokazal je svoje plemenite napore, ki so ga vodili v političnej borbi, toda uže leta 1882. se je odpovedal poslanstvu zaradi preslabega zdravja in se preselil v Gorico. Ali ko je zopet nekoliko ozdravel, volila ga je lani Idrija za poslanca in tako se je zopet vrnil na politično bojišče, kder je vedno stal na narodnem stališču. Vsa Ljubljana, ves narod naš danes žaluje po pravici o tolikej izgubi. Ni še dolgo, kar si je pokojnik kupil graščno Zaprce in se tako nastanil na Kranjskem, da bi živel mej nami, da bi posvetil vse svoje moči v političnem delovanju za naš narod, za njegovo enakopravnost. Schneid je bil tmo-vit, jako omikan, značjuen mož, blag in iskren prijatelj, zagovornik naših pravic. Akoprem po rodu Nemeec, imamo Slovence uzrok po njem še bolj žalovati, nego po kakem svojih. — Slava spominu tacega plemenitega moža, ki je priskočil tako brez vsakega svoježeljstva na pomoč zatiranemu narodu!

Spreved pokojnega viteza J. Schneida bil je 3. t. m. jako veličasten. Vodil je spreved mestni župnik, čestiti g. Rozman. Voz je vozilo 6 vrancev; krsta je bila krasna in voz pokrit z lepimi venci in trakovi. Pred krsto so stopali

čestiti o. o. franciškani s križem, za temi bogoslovci, potem služniki kranjskih plemenitazev in deputacija ljubljanskega »Sokola«. Za krsto so korakali: deželni načelnik baron Winkler, deželni glavar grof Thurn z vsemi deželnimi poslanci, mestni župan gosp. Grasselli z mnogimi mestnimi svetovalci, stolni prošt J. Zupan, generalni vikar pl. Pavker, dvorni svetovalec grof Chorinsky in vseh uradnih načelniki; potem deputacije iz Kranja, Idrije, Vrhnike, Mengša, nazadnje velika množica ljudstva in črno oblečenih gospej. — Peli so čitalniški pevci in bogoslovci. Pogreb je bil tako veličasten, da v Ljubljani ni še bilo tacega, kar je umrl dr. Bleiweis.

† Preč. kanonik gosp. Jožef Pavšler, kanonik v Ljubljani, rojen v Kranju 8. marca 1808, mašnik posvečen 19. avg. 1832, služil je v Tržaški škofiji, naposled dekan v Dolini, zlatomašnik, umrl je 1. okt. popoldne proti šestim po dolgej bolezni v 77. letu svoje starosti. Pogreb je bil 2. okt. popoldne.

Grški kralj in kraljica sta prišla v Trst 1. t. mes. zjutraj ob polu devetih z svojo obitelji. Sprejeli so ju na kolodvoru deželni namestnik, baron Pretis, policijski vodja, dvorni svetovalec pl. Pichler, višji dvornik nju veličanstev, admiral Sabiniš, poveljnik grške ladije Miaulis, grški konsul z svojim osebjem, ruski konsul, načelniki grške naselbine v Trstu in nekoliko gospej, ki so kraljici poklonile krasen šopek cvetic. Ob enajstih dopoldne je ladija »Amphitrite« s kraljevo obitelji izpred Trsta odplula.

U dopolnitnim volitvam v tržaški mestni in deželni zastop. Mestni magistrat naznanja, da se uže 3. t. m. začno volilcem druge mestne skupine in prvega in petega okoličnega okraja na dom nositi povernice in glasovnice. Ako bi jih kdo ne dobil, naj pride sam ponje, in sicer volilci druge mestne skupine 10. oktobra od devetih zjutraj do dveh popoldne v mestno hišo drugo nadstropje; volilci prvega okoličnega okraja 11. oktobra od desetih dopoldne do ene popoldne v mestno ljudstvo šolo na Novej Reni; volilci petega okraja pa ob enakem času v poslopje ljudske šole na Opčinah. Oba kandidata za I. in V. okoliški okraj proglašimo v prihodnjem številki.

Predsedništvo političnega društva Edinost vabi vse odbornike, da se prav gotovo udeležé seje, ki bode v ponedlek, 6. t. m. točno ob 4 uri popoldne v prostorih delal. podpornega društva, v ulici Aquedotto št. 11. — Na dnevnem redu bode postavljen je kandidatov za I. in V. okoliški okraj.

Vojaska oblastnija naznanja učiteljem in njih namestnikom, da jih bode odslej uže na spomlad klicala v orožne vaje, in da je istim prosto, da vložijo prošnje za dovoljenje, da smejo opraviti svojo vojaško dolžnost mej počitnicami.

Razpisana je štipendija Nj. Veličanstva letnih 200 gld. za dijake kake mornarske šole, rojene v Čresu.

Izvanredni občni zbor del. podpornega društva bode, kakor uže naznanjeno, drugo nedeljo, 12. t. m. v salonu vrta Rosseti, točno ob 6. uri zvečer. Zborovalo se bode pri vsakem številu došlih udov.

C. k. mornarica. Korveta »Frundsberg« je prišla pred Suakim, korveta »Aurora« pa pred »Tenerifo«, korveta »Donau« pa je zopet v puljsko luko priplavala.

Madji Leja, znani načelnik bosniških ustašev, prišel je 1. t. m. z Češkega, kder je prebil ječo, v Trst; spremljala ga je vojaška straža. Odpelje se z Lloydovim parnikom v Suez ter pojde od tam v Medino, katero mesto mu je po pogodbi s turško vlado določeno za daljno prebivanje.

Tržaške novosti:

Godov dan Njeg. Veličanstva se denes v Trstu praznuje na posebno slovesen način. Ob 10. je bila slovesna sv. maša, katero je bral mil. g. škof, dr. Glavina z veliko asistencijo; uležili so se je zastopniki vseh oblastej, civilnih in vojaških. Sinoči pa je bil velik obhod z godbo po mestu, katerega so se udeležili veterani in vse polno ljudstva, katerega »Živio klici« niso bili vsem posebno vsečni.

Mestni župan Baroni je zopet obolil in moral leči.

Še enega novega odvetnika, dr. Eugenija Brunnerja imamo v Trstu, no pa ta je milijonar in gotovo ni v Avstriji tako bogatega odvetnika, kakor je ta. Morda bode ta manj računil, nego drugi?

V nemškej ljudskej šoli je letos vpisanih 1258 dečkov.

Samostetni oddelk veteranov bode imel jutri ob 7 uri pop. skušnjo pred komisijo rudečega križa in sicer na dvoru velike kasarne.

Pod voz je prišla na lesnem trgu 6 letna deklica.

Policijsko. Nek fakin je v krčmi »Alle tetteje« v starem mestu v prepiru ranil z britvijo neko žensko, katero so morali precej odnesti v bolnico. — Na trgu stare mitnice je policija aretirala potepina Alojzija V., ker ga išče sodnja sežanska. — Nekega mesarja v starem mestu so vzeli in zaprli, ker je ukradel par čevljev. — Policija je zaprla fakina Petra P., ker je ukradel iz neke ladije vrečo kave. — Zaprla je še par drugih potepinov zaradi manjših tatvin in tudi 2 malopridni Slovenci, ki ste se po Trstu potepali.

Izpred sodišča. Te dni je stalo 18 kmetov iz Podgrada pred kazensko sodnijo. — Ti so 26. septembra lanskega leta se silo skoz okno vdrl v krčmo Ivana Benčiča v Podgradu in tam iz maščevanja razbili pohištva za gl. 28-50. Uzrok maščevanja je bil nek nesrečen ples, zaradi katerega bode zdaj sedelo 10 zatoženih po 10. 8 in 6 mesecev, 8 zatožencev pa je ušlo kazni skoz luknjico ključavnice. — Zarad takih neumnosti sedeti toliko časa, ali niso dotični surovinci vredni pomilovanja zaradi njihove neumnosti! — Ivan in Franc Rubinič, Anton Lazarič, Gašper Golovič, Peter Grablovec, Ivan Barkovič, Jožef Solčič, vsi iz Golaca v okraju Volosko so bili v ponedlek obsojeni na 7, 6 in 5 mesecev ječe, ker so hoteli nekega kontrabandirja se silo osvoboditi rokam c. k. finančnih stražnikov. Sila ne velja, kder je postaval.

Bavarski princ Arnulf je prišel se spremstvom na Reko ter se vkrcal na jaho črnogorskega kneza, na katerej se prepelje v Črnogoro, da obišče kneza Nikolo, s katerim bosta več dni lovila.

Koprsko gimnazije sluga A. Zorn je potegol 1. t. m. plačo za vse profesorje ter z njo pobegol v Trst in od tod Nabrežino. Tu pa je tega tička, katerega so uže po telefonu iskali, videl deželni šolski nadzornik, vitez Klodič ter ga ukazal zapreti.

Agitacija za ital. politično društvo »Unione politica« v Gorici je jako živahna. Nekateri lahončiči hodijo po hišah in gostilnah loviti udov: šli so tudi k nekemu znanemu goriškemu odvetniku, a ta jim je odgovoril: »Jaz nočem biti mučenik, kakor sv. Stefan, nočem se namreč izpostaviti nevarnosti, da me kamnjajo, kakor hitro pridem v prijazne kraje v okolici goriški. Agitatorji niso vedeli na to kaj odgovoriti. Uprav on gospod pa nam je pravil, da je razkačenost na one agitatorje povsod mej goriškimi Slovenci jako velika.

Nesreča na železnici. V četrtek zjutraj ob 4. uri 35 minut zadel je na južnem kolodvoru v Ljubljani z Dunaja v Trst vozeč poštni vlak št. 8 na tovrstni vlak št. 192, kateri je stal pri zalozišči. Nesreča se je pripetila vsled tega, ker ni bil zamenik prav naravn. Poškodovanih je bilo pet tovrstnih voz, dva izmed njih popolnoma razbita. Pri poštenem vlaku se je poškodoval tudi stroj. Ranjena sta bila dunajski in mariborski sprevoznik; izmed potovalcev ni bil nobeden poškodovan.

Poštne hranilnice. V prošlem septembru se je vložilo v vsej državi v poštne hranilnice f. 6,109,616, od katerih odpada na Primorske dežele z Dalmacijo vred le f. 6902; znanje to, da se pri nas jako malo denarja stavi na stran, in da je aploh uboštvo. Poštna hranilnica pa sicer tako napreduje, da je imela v septembru vsega prometa uže nad 8 milijonov gold. in da je vkupila za svoje komitente uže f. 2,240,100 državnih zaveznice.

Vremensko proročanje. Mathieu de la Drôme proročuje za oktober tako le vreme: Do 4. t. m. deževno; od 4. do 11. t. m. lepo suho vreme; v severnih krajih zmrazline; od 11. do 19. vetrovi z dežjem, nevihte na morju; od 19. do 27. slabo vreme, deževanje na zapadu, a lepo na jutrovem; od 27. do 3. novembra mrzlo, a lepo vreme; s kratka jako spremenljivo vreme; še precej lepi dnevi na jugu, tudi ob Adriji; ali v severu jako neugodno in mrzlo.

Žrebanje. 1. t. m. so bile izžrebane te srečke posojila od leta 1854: 3 425 354 474 487 879 899 918 997 1037 1126 1133 1149 1209 1309 1630 1640 1796 1813 175 1912 1918 2051 2092 2253 2285 2402 2520 2640 2673 2870 2897 2913 2987 3014 3062 3284 3602 3653 3711 3726 3928 glavno dobitko za 40.000 gl. je zadela s. 1875. št. 29 drugo dobitko 5000 gl. s. 2520 št. 29; potem so dobile po 2000 gl.: s. 125 št. 15. s. 1630 št. 50. s. 2253 št. 42. s. 2987 št. 44 s. 3284 št. 8; po 1000 gl. so dobile s. 3 št. 29. s. 2673 št. 40. s. 2913 št. 50. s. 3062 št. 40 s. 3602 št. 10. Dunajski lozov so bile vzdignene: s. 735 št. 15 200.000 gl. s. 659 št. 86 gl. 20.000 s. 332 št. 7 gl. 5000. Po 1000 gl. dobé: s. 2735 št. 66. s. 3000 št. 60. s. 159 št. 86. s. 1418 št. 46 s. 1111 št. 70. Nadalje so bile vzdignene: 459 332 447 659 735 1013 1111 1287 1418 1668 2735 2813 3000.

Rudolfove srečke: 10.000 f. dobi ser. 1165 br. 19. 2000 f. ser. 2732 br. 37. 1200 f. ser. 2732 br. 13; nadalje po 350 f. ser. 2794 br. 50 i ser. 3031 br. 22; po 200 f.: ser. 973 br. 23 i ser. 1462 br. 19; po 100 f. ser. 2288 br. 50. ser. 2488 br. 42. serija 2877 br. 13, ser. 2794 br. 42 i ser. 3020 br. 3; po 50 f. ser. 662 br. 11 i br. 13, ser. 1123 br. 48, ser. 1258 br. 35, ser. 1280 br. 15, ser. 2771 br. 3, ser. 2877 br. 9, serija 2917 br. 1, ser. 3031 br. 33, ser. 3419 br. 41, ser. 3521 br. 42, ser. 3553 br. 27 i ser. 3837 br. 23.

Nesreče. Blizu Lizbone sta 29. septembra trčila angleška parnika »Bernina« in »Bushire«. Zadnji se je potopil in utonilo je 15 mornarjev. V Pahusi v Mehiki pa je prav ta dan troba razrušila neko fabriko in 30 ljudi usmrtila.

Sokolov izlet v Nabrežino je Sežansko c. kr. okrajno glavarstvo pre povedalo iz združenih obštev. Sokoli smejo torej jutri v Nabrežino, pa ne skupaj, ampak vsak za se!

Pevci delalskega podpornega društva naznanjajo s tem, da prirede na prošnjo odbora obrtnijskega društva na Vrdeli jutri, to je v nedeljo 5. t. m. izlet tja gori. Odbod bode točno ob 4. uri popoldne iz društvenega stanovanja ulica Aquedotto št. 11.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Kmetijska razstava v Gorici

se je vršila povsem lepo ter je bila tako močno obiskovana, da skoraj ni bilo mogoče razstavljenih stvari natančno in mirno pregledati. Razstavo je obiskalo gotovo nad 10000 ljudi. Opomniti moramo, da te gneče niso povzročili le kmetovalci in drugi, ki se za kmetijstvo istinito zanimajo, temuč večina je hodila v razstavo le, »zajlati« prodajati. Kmetijskej družbi Goriškej toraj gorjo priporočamo, da v prihodnje vselej vsaj majhno vstopnino od obiskovalcev sahteva.

Na trgu sv. Antonija je bila razstavljena zelenada, grozdje, vino in sadje, na živinskem trgu pa goveda.

Zelenade je bilo le malo razstavljeno, kar ni čuda, ker prav sedaj ni najpripravnejši čas za njo. Lepo zbirko zelenade, za katero jim gre vsa čast, razstavili so kmetje od sv. Roka pri Gorici. Tu smo videli velikanske buče, korenje, jako veliko papriko, rudečo retkivico, šparglje, različne vrste salate, spinato, čresen, čebuljo itd.

Tudi gosp. grof Coronini nam je pokazal jako lepo zbirko različne zelenade, g. Culot pa je razstavil posebno lepo endivijo in kolarabe. Posebno so nam pa dopadale velikanske buče in repa, katero je razstavil g. Ličen iz Rijenberga.

Grozdja se je razstavilo mnogo vrst; rekli bi skoraj vse vrste, katere rastejo na Goriškem. Lahko bi se tu študirala goriška »ampeglografija«; škoda, da se dotična komisija za to važno stvar ni nikakor brigala.

Vina je bilo razstavljenega mnogo in sicer večinoma sama fina vina v boteljkah: Rizling, Burgunder, Praminec, Carmenet, Bordeaux, Muskatel, Refošk, Ribola, Teran, Piskolit, navadna bela in črna vina in še celo Cividin itd. Imel je svoja mesto v razstavi. Izvrstna vina so razstavili g. grof Coronini, dr. Levi, Dottori, Blacac, Formentini, Ličen, Kumar, Vreh, Leban, Zlobec, kmetijska šola, vinarsko društvo v Dornbergu itd. Večina vin je bila jako fina, prijetna in harmonično sestavljena. Ljudstvo je vina jako pridno pokušavalo, iz vsega se je videlo, da imajo razstavljena vina tudi mnogo moči v sebi.

Več nego vina, grozdja, zelenade je bilo razstavljenega sadja, kar ni čuda, ker je Goriška prva sadjarska dežela v Avstriji. Škoda le, da je bila razstava tako slabo sestavljena, da več zbir sadja ni imelo nikakoršnih pomologičnih imen, druge zopet popolnoma napačna imena. Najlepšo zbirko sadja je razstavil g. grof Coronini, g. Mainič, Ličen, Formentini, Pečenko, Dottori, sadjarsko in vinarsko društvo v Dornbergu itd. Lepo suho sadje so razstavili kupčevalci z sadjem Alpi & Comp., Venuti, Toros in Bardo, isto tako tudi g. Formentini. Sadje, katero sta razstavila Alpi in Venuti, večinoma je le »brisko« suho sadje. Čudno se nam zdi, da Brič, pravi producent tega sadja, niso ničesar razstavili.

Alpi in Venuti, katera po jako nizkej ceni od naših kmetov kupujeta suho sadje, znata zelo lično spravljati sadje v male zaboje in škatlice, katero potem po visokej ceni prodajata. Dobro bi bilo, ako bi naši »Briči« se tega sami privadili ter dobiček v žep vtaknoli.

Kakor znano, trajala je razstava sadja od 25. do 28. septembra.

Razstava živine se je otvorila 23. septembra. Prignalo se je nad 150 repov, večinoma iz Furlanije in goriške okolice. S Krasa, vipsavske doline in iz goratih goriških krajev se je prignalo le malo živine, tako, da razstava nikakor ni predstavljala podobe sedanjega stanja naše živinoreje. Furlanska živina in ista goriške okolice, katero so razstavili večinoma veleposestniki, bila je jako lepa. S takim blagom ni mogoče našim kmetom konkurirati in mnogo se jih je nevoljno vrnilo z svojo živino domov, ker se večina gospodarjev tudi zaradi oddaljenosti ne more take razstave ude-

leži, katere je z več ali manj stroški zvezana, bilo bi potrebno, da se prihodnjič opusti deželna razstava ter se otvor okrajne razstave goved, kakor v drugih deželah.

Otvorjenja razstave se je vdeležil c. k. namestnik baron Pretis in namestniški svetnik grof Giovannelli, katere sta bivala štiri dni v Gorici, razum teh pa tudi mnogo drugih odličnih oseb. Opomiti hočemo končno, da je bil g. E. Kramar delegiran po c. kr. ministerstvu kmetijstva, naj vse razstavljene stvari natančno studira, naj ministerstvu o razstavi poroči in stavi predloge.

Tržno poročilo.

Kava — jako dobro obrajšana, kupčija bolj živahna, cene jako trdne. Prodalo se je 1200 vreč Rio po f. 49 do f. 62.—, 1500 breč Santos po f. 50 do f. 60.—, 80 fardov Moka po f. 94 do f. 95.—, Java stane f. 63 do f. 64.—, Portorico f. 86 do f. 105.—, Ceylon plant. f. 83 do f. 125.—, Poper najfinjši Batavia in Penang f. 82 do f. 88, sladka škorija f. 37 do f. 38¹/₂.

Sladkor — Kupčija v tem blagu ni bila uže leta in leta tako slaba, kakor je zdaj; — cene so vsak dan niže. Prodalo se je 4000 vreč sladkorja po f. 17¹/₂ do f. 22¹/₂.

Sadje — dobro obrajšano, iščejo se posebno pomeranče in limoni, — kateri stanejo danes od f. 3¹/₂ do f. 10, zabo; rožiči stanejo novi puljski f. 10.—, stari f. 7.—, fige v vencih nove f. 16 do f. 18.—, fige puljske v sodih f. 17 do f. 20.—, mandlji iz Sicilije f. 67 do f. 70.—, dalmatinski prosti colnine f. 76 do f. 77.—, opušča nova f. 14 do f. 19.—, cvebe navadne f. 8 do f. 12.—, Eleme f. 17¹/₂—, Sultanina novo blago f. 16 do f. 36.—.

Olje — kupčija neznatna; cene trdne; jedilno stane f. 43 do f. 47.—, namizno f. 60 do f. 84.—, bombažno ameriško f. 39 do f. 40.—, Riž — italijanski f. 14¹/₂ do f. 22¹/₂—, birmanski f. 12¹/₂ do f. 16.—.

Petrolje — še precej obrajšano; cene je f. 9¹/₂ do f. 9¹/₂.

Domači pridelki. — Novi fižol gre uže po nižjih cenah; denes plačujejo ruščega po f. 10 do f. 10¹/₂—, belega po f. 11.—, bohince f. 11 do f. 11¹/₂—, koka do f. 12.—, Maslo f. 80 do f. 96.—, še precej obrajšano.

Les — siaba kupčija. — Denes plačujejo deske colarce kraljske prav lepe od f. 47 do f. 79.—, Škurete šajerske f. 40 do f. 72.—.

Seno — še precej obrajšano; dobro konjsko seno velja od f. 1.30 do f. 1.60, cene so šle nekoliko nazaj, ker ga preveč dovažajo.

Borsno poročilo.

Tendenco za državne papirje je najboljša, jako trdna in so se kurzi vsled tega celó zboljšali. Pri tej priliki moramo konstatirati, da se je državni kredit v zadnjih letih močno vdnol, kar kaže, da tudi borsna zaupa sedanji vladi.

Dunajska Bors.

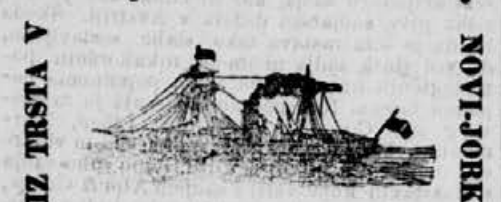
dne 3. oktobra

Enotni drž. dolg v bankovcih 80 gld 95 kr.	
Enotni drž. dolg v srebru 81 » 95 »	
Zlata renta . . . . . 102 » 90 »	
5% avst. renta . . . . . 95 » 90 »	
Delnice narodne banke . . . 857 » — »	
Kreditne delnice . . . . . 288 » 30 »	
London 10 lir sterlin . . . 121 » 70 »	
Napoleon . . . . . 9 » 66 ¹ / ₂ »	
C. kr. cekini . . . . . 5 » 77 »	
100 državnih mark . . . . . 59 » 70 »	

Listnica upravnštva.

Gospod A. Lavrič, Planina, plačano imate do konca leta, toraj vam list do tam pošiljamo.

Medjunarodna linija

Iz Trsta v Novi-Jork naravnost.

Veliki prvorazredni parniki te linije vozijo redno v Novi-Jork in vspremajo blago in popotnike po najnižjih cenah in z najboljšo postrežbo. 1—8

V NOVI-JORK. Odhod iz TRSTA.

Parnik »Germania«, 4200 ton, v 6. dan oktob.
»East Angella«, 3400 ton, v 25. dan »

Popotniki naj se obrnejo na

J. Terkuile,

generalnega pasažnega agenta.

Via dell'Arsenale 13, Teatro Comunale

v TRSTU.

Kajuta za potnike 200 gld. Vmesni krov 60 gld

Zaradi vožnje blaga obrne naj se na

Emiliano d'Ant. Paglayen,

generalnega agenta.

C. k. priv. tovarna

L. Tedesco & C.

DUNAJ.

Tovarna v Požunu v Trstu Corso 709-2.

VELIKANSKA ZALOGA

popolnoma izdelanih oblek za gospode in spalnih suknj.

oblike za dečke in majhne otroke.

plašče in obleke za deklice in otroke

v najelegantnej in najnovejši modi.

Odlikovan na vseh svetovnih razstavah

radi velike elegancije, solidnega dela in posebno nizke cene svojih izdelkov.

Vsa obleka je po najnovejši modi upravitelj izdelana iz najmodernejša robe, kakor pri vsem tem jako cene, akoravno fine in izvenredno fine vrste, vedno v vseh velikostih na razpolaganje po čudno nizki stalni tovariški ceni.

Filiala pri

Al. Eisenstädter

v TRSTU

Corso št. 709-2.

Tovarna v Prognicah

Riunione Adriatica di Sicurtà

v Trstu

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti teči, na življenje v vseh kombinacijah

Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1883

Glavnica društva gld. 3.300.000—

Reservni fond od dobičkov » 536.622-02

Posebna rezerva dobičkov od zavarovanja na življenje » 150.000—

Reservni fond za pokritje premikanja vrednostih efektov » 161.500—

Premijna rezerva vseh oddelkov » 7.342.780-36

Rezerva za škode » 267.601—

V portfelju:

Premije, ki se imajo potirjati v prihodnjih letih » 16.954.118-57

Skupni znesek vseh škod plačanih od 1. 1838 do 1883 gld. 114.949.847-01

Urad ravnateljstva 7—24

Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši)

1884.

razstava v Kalkuti (diploma s kolajno).

VLAHOV

lek odobren po c. kr. vladi, priporočen od zdravniških strokovnjakov, patentovan od zjedinenih držav Ameriških.

Dosežni uspeh: vsakršna nerazpoložnost, neprevajljivost, kolika, gljete, krvavica, (hemoroid), povračilne mrzlice, vodenica, pranje, lano, slabost, čiščenje krvi.

Čisti polagoma in okrepuje zdravje.

— Z vsako staklenico vred dobi se tudi navod, kako se ima rabiti lek.

Pozor proti ponarejenju!

Da bi dobivanje leka olajšal zalaga z njim izdelovatelj vse kavane, miodijnice, sladčarije in likerije v glavnih mestih po celem svetu.

13—43

Tvornica: Romano Vlahov v Šibeniku Glavna zaloga v Trstu ulica S. Lozaro št. 1

Ante dr. Šutina

zdravnik, vidar, operater in magister porodništva.

Stanuje v ulici Malcanton 3

Narekuje v stanovanju od 8 do 9

ure dopoldne in od 3 do 4 popoldne.

Za siromake brezplačno.

Nahaja se v lekarni Ravazini blizo

železniške postaje od 11 do 12 dop.

in od 5 do 6 ure pop. 2—8

TKANINE

za ženske in moške obleke

iz čiste trdne volne, za srednjevelicega moža:

3-10 metra za fr. 4-96 iz dobre volne

za oblačilo » » 8— » bošje »

» » 10— » fine »

» » 12— » prav fine »

peruviens iz najfinije volne v najnovejših

barvah najnovejše za suknena oblačila za

gospo, meter f. 2.

Črni krzni palmerston iz čiste volne za

zimni paletot za dame, meter f. 4.

Potne plide po f. 4, 5, 8 do f. 12. jeden.

Zelo lepa oblačila, hlače, vrhne suknje,

tkanine za suknje in dežne plašče (tuffi),

rašanina, komis, (grebenina), chevriots, tri-

cots, suknjo za dame in biljare, peruviens,

dosking priporoča

I. STIKAROFSKY

ustrojena 1866.

tvornička zaloga v BRNU (Brünn).

Uzori prosti. Ogledki za gg. krojače

neproste. Pošiljatelj s povzetjem čez f. 10 proste.

Imam stalno zalogo suknja v vrednosti

f. 100.000 a. vr. ter se ob sebi ume, da mi

v moji svetovni trgovini mnogo ostankov

po 1 do 5 metrov dolžih preostaja; prisiljen

sem tedaj kratec zelo znižani tvarišeni ceni

razpustiti. Vsa razumna človek mora

razvideti, da se od tako malih kosov ne-

moreje pošiljati uzori, ker bi od kakeh sto

naročb prilik kmalu nič ne ostalo, in je

torej zgolja sleparija